

Fem förslag för en fungerande elsparkcykelmarknad

Våren 2019 gjorde elsparkcyklarna entré i flera svenska städer. Affärsidén är att tillhandahålla ett transportmedel som möjliggör snabbare resor mellan punkter som inte är sammanbunda med kollektivtrafik samt att underlätta resor under den sista sträckan av den totala resan, exempelvis mellan en station och hemmet. En aktör uppger att 45 procent av deras resor i Stockholm antingen slutar eller börjar inom 100 meter från ett kollektivtrafikstopp

Sparkcyklarna fyller en viktig funktion och är här för att stanna. Genom att restider kortas ökar effektiviteten i transportsystemet. Det har också en tydlig samhällsekonomiskt positiv effekt när restider blir kortare.

Fordonen har också potential att avlasta kollektivtrafiksystemet och vägarna, vilket medför att kapaciteten i systemet som helhet ökar. Det innebär, något förenklat, att transportsystemet som helhet kan hantera fler resenärer utan kraftiga tillkommande investeringar.

Dessutom är fordonen utsläppsfria och har på så sätt potential att bidra till minskade utsläpp i stadsmiljöer. Fordonen har också utvecklats markant sedan de introducerades år 2019 och har i dag en hållbarhet på flera år om de servas korrekt.

Ökad problematik kring elsparkcyklarna

Utmaningarna kring felanvändning av sparkcyklarna har varit många. Under sommaren 2021 har flera städer sett en kraftig ökning i antalet utställda elsparkcyklar. I slutet av juli rapporterar Dagens Nyheter att det totalt finns 21 000 fordon utställda i Stockholm.¹ Det är en ökning på 90 procent mot samma tidpunkt i fjol.

Med ett ökat antal fordon har också flera av problemen associerade till felanvändning av fordonen ökat.

Ökande antal olyckor

Med ökningen av antalet sparkcyklar har också antalet olyckor ökat. Under sommaren har det även återkommande rapporterats om incidenter av olyckor där fordonen varit inblandade. Benbrott och käkskador har varit särskilt återkommande. I flera artiklar har sjukvårdspersonal slagit larm och krävt olika typer av reglering.

Många olyckor går att koppla till resor under helgnätter, vilket medfört att flera aktörer begränsat hastigheterna vissa tider eller till och med stoppat uthyrningen. Olyckorna orsakas många gånger av ett vårdslöst beteende. Med mer trafikvett bör stopp av uthyrning kunna undvikas.

Vårdslöst beteende i trafiken

Allt för många av förarna följer inte gällande lagstiftning för framförandet av fordonen eller färdas på annat sätt trafikfarligt. Vanligt förekommande är att fordonen framförs på trottoaren i för hög hastighet eller att man skjutsar flera på samma fordon. Under en tillsyn vid Skeppsbron stoppade

---

¹ <https://www.dn.se/sthlm/trots-kritik-och-olyckor-elsparkcyklarna-7-000-fler-pa-bara-en-manad/>

Polisen 50 personer som färdades på cykel eller elsparkcykel.² Det är sannolikt så ytterligare poliskontroller skulle kunna leda till liknande utfall.

I praktiken har alla aktörer i dag en 18-årsgräns för nyttjande av fordonen, men trots det åker många minderåriga med dem.

Bristande parkeringslösningar

Ytterligare ett problem är parkeringssituationen. Det saknas dedikerade parkeringar och kunskapen om hur man parkerar trafiksäkert är låg, vilket medfört att omkullvälta sparkcyklar inte varit en ovanlig syn under sommaren. Detta minskar framkomligheten och är samtidigt farligt för synskadade eller människor med framkomlighetsproblem.

Uthyrningsbolagen har arbetat med en felparkeringspatrull som haft till uppgift att hantera felparkerade fordon, men problemet har ändå varit påtagligt. Nyligen har det även tillkommit parkeringsställningar i Stockholm.

Förslag

Samtidigt som sparkcyklarna fört med sig stora problem är de ett välkommet tillskott till staden. Fordonen är här för att stanna, men för att det ska fungera krävs nu välfungerande lagstiftning. Nedan presenterar vi fem förslag som kan bidra till att situationen förbättras.

1. Ge kommunerna möjlighet att begränsa antalet aktörer och sparkcyklar

I dag finns ett mycket begränsat utrymme att hindra utställning av nya fordon. I en rättsutredning som Stockholms Handelskammare beställt av advokatfirman Delphi visas att det sannolikt inte går att nyttja ordningslagen för att begränsa fordonen.³ Det är ordningslagen som de kommuner som redan agerat använt som rättsligt stöd. De kommuner som ändå agerar och inför avgifter eller förbud det i en legal gråzon. Det samma gäller införandet av eventuella avgifter för företagen. Vid en domstolsprövning finns en överhängande risk att det visar sig vara en olaglig åtgärd. En prövning av ordningslagens tillämplighet har dock inte kommit.

Givet den regulatoriska osäkerheten krävs nu en uppdatering av gällande lagstiftning där en tydlig möjlighet att begränsa antalet aktörer och antalet fordon införs. På så sätt kan säkerställas att endast seriösa aktörer är verksamma.

Kopplat till den ändrade lagstiftningen bör även ett förfarande för tilldelning av tillstånd införas. Genom tillstånd kan kommunen ställa ytterligare krav på aktörerna, som exempelvis parkeringstillsyn eller flytt av felparkerade fordon inom ett visst tidsintervall. Förslagsvis bör tillstånden vara tidsbegränsade och tilldelas vid ett upphandlingsliknande förfarande. Modellen har prövats i flera europeiska städer och visat sig framgångsrik.

Genom användaravtal kan bolagen sedan debitera kunden för felparkeringsavgiften, förutsatt att fordonet inte flyttats av annan efter det att kunden avslutade sin parkering. Detta kräver såklart att kommunen bistår med tillräckligt underlag för att styrka felparkering.

---

² <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/stockholm/malet-ar-inte-att-botfalla-sa-manga-som-mojligt>

³ <https://www.mynewsdesk.com/se/chamber/pressreleases/raettsutredning-av-elsparkcyklar-visar-att-kommunala-avgifter-troligen-bryter-mot-lagen-3087384>

2. Inför särskilda parkeringsplatser för sparkcyklar, cyklar och liknande fordon

I dag är mängden parkeringsplatser för elsparkcyklarna ytterst få. I brist på utpekade parkeringsytor ställs fordonen upp där föraren tycker det passar. Det kan vara intill en husvägg men också mitt på gatan eller vid en gångväg.

För att få ordning på felparkeringarna bör kommunerna skyndsamt identifiera parkeringsplatser och markera dem tydligt. En bilparkeringsruta kan exempelvis rymma upp emot tjugo elsparkcyklar. Samtidigt finns också torgytor som kan ställas i ordning. Det underlättar parkering för den som vill ställa fordonet rätt. Det ökar även uthyrningsbolagen möjlighet att begränsa eller incentivera var man får parkera genom så kallad geofencing.

3. Samtliga sparkcyklar som framförs i offentlig miljö bör ha registreringsskylt

Genom att göra det lättare att identifiera fordonen kan enskilda förare lättare knytas till vårdslös körning. Det skulle göra det lättare att stänga av och i vissa fall lagföra de som framför fordonen på ett farligt sätt.

Uthyrningsbolagen skulle exempelvis kunna öppna upp ett rapporteringssystem där vårdslös körning kan rapporteras. Vid misstanke om att en enskild förare återkommande bryter mot regler skulle denna kunna stängas av.

Det blir även lättare för Polisen att identifiera vårdslösa förare i samverkan med företagen om ett system med registreringsskyltar införs.

4. Inför en möjlighet att belägga personer med framförandeförbud efter vårdslös körning

Problematiken kring sparkcyklarna kommer från användarnas beteenden. I dag är konsekvensen för den förare som gör fel mycket begränsad. Precis som den bilist som gör fel bör den som framför en elsparkcykel riskera att få rätten att framföra ett fordon indragen under en tidsbegränsad period.

Kombinerat med poliskontroller i de miljöer där det vårdslösa åkandet är som värst bör en möjlighet till framförandeförbud bidra till att få bort en del av de mest oansvariga förarna.

Möjligheten bör finnas för fler typer av delningsfordon.

5. Inför en promillegräns för elsparkcyklar

I dag klassas elsparkcyklarna som cyklar. Det medför bland annat att man endast undantagsvis kan dömas för rattfylleri om man framför en elsparkcykel då cyklar inte omfattas av reglerna om promillegräns för rattfylleri.

För att minska mängden olyckor bör elsparkcyklarna och liknande fordon få samma promillegräns som övriga motordrivna fordon.